

EDUCATORUL: pasionat de Domnul și de Evanghelie

Un material de Anna Teresa Borelli, consilier național
pentru sectorul copii în Acțiunea Catolică Italiană.

Traducere: Pr. Iuliu Muntean

PREMIĂ

Dintr-u început doresc să vă spun despre ceea ce nu vom face împreună.

Cu siguranță nu vom încerca să oferim rețete de-a gata despre tema cu care ne confruntăm, și nici nu vom încerca să fim cu orice preț exhaustivi, cu alte cuvinte ne vom întoarce acasă cu dorința de a cunoaște mai mult, de a putea descoperi ceea ce vrea Domnul de la fiecare dintre noi. Cred că aceste întâlniri vor fi într-adevăr ocazii de creștere dacă permit tuturor să ofere/împărtășească provocări/puncte de plecare, să stârnească întrebări, lăsând mai apoi responsabilității și sensibilității fiecăruia posibilitatea unui itinerariu care continuă în viața personală și aprofundează, caută, experimentează. Este vorba despre o adevărată ÎMPĂRTĂȘIRE ÎNTRE EGALI, în care fiecare dintre noi are rolul de protagonist, având posibilitatea să pui de la tine. Începem acest moment prin a afirma că pe parcursul intervenției mele voi clarifica: EDUCATORUL este O PERSOANĂ PASIONATĂ DE DOMNUL ȘI DE EVANGHELIA SA! Aceasta este originea și fundamentul a toate.

INTRODUCERE

Pentru noi, încă de la început, contextul nu poate fi altul decât cel asociativ, cadrul imediat al discursului, dat fiind faptul că AC este înrădăcinată în Biserică și în lume. Împreună cu toate acestea este mai apoi experiența noastră de credință, apoi istoria unui popor care este o istorie a Cuvântului ascultat și primit, sau refuzat (așa cum spuneam mai deunăzi).

Odată stabilit punctul de plecare sau, dacă doriți, perspectiva aleasă (contextul asociativ) nu putem să nu avem bine prezentă alegerea educativă înfăptuită de AC și de asemenea fundamentul său în centralismul persoanei. Centralismul persoanei înseamnă relație și întâlnire, înseamnă referirea constantă în experiență. Toate acestea cu un proiect precis: să fie format, în fiecare dintre aderenții noștri, în noi, Cristos.

Îmi face plăcere să amintesc ceea ce spune despre acestea Proiectul Formativ Italian:

«Face parte din tradiția cea mai vie a Acțiunii Catolice sensul viu al persoanei exprimat prin intermediul itinerariilor formative și prin puternica prezență a educatorilor, laicilor și preoților. Nu este întotdeauna ușor să păstrăm atenția spre persoană; uneori se creează iluzia de a fi mai eficace prin privilegierea activităților de grup sau organizarea. Fără riscul de a pune în opoziție elementele care trebuie să rămână unite, credem că astăzi, în formare, este necesară accentuarea atenției spre singularitatea itinerariului fiecărei persoane. Proiectul formativ amintește mereu exigența de a alege credința personală și vie: toată viața AC conciliară se învâрте în jurul alegerilor. Cele care o califică astfel – alegerea religiozității, alegerea democratică, alegerea asociativă – sunt în primul rând alegeri, adică apeluri la libertate și la decizie: a asocierii și înainte a persoanelor.»

Acestea fiind spuse cred că este oportun să precizăm că **un educator este o persoană care ascultă**. Spunem așadar imediat că *a asculta* cu siguranță nu înseamnă *a auzi*, chiar dacă acest termen este folosit uneori ca sinonim, adică cu același semnificație.

A auzi este un cuvânt care se referă la procesul pur și simplu fizic: adică atunci când urechea mea, cu tot ceea ce o compune, în diferitele sale părți, stimulat de ceva care îi parvine din exterior (sunete, zgomote, ...). Provine din latinescul *au/dire* – «*se referă la mișcarea capului în direcția celui care spune ceva ce nu pentru nici un motiv se poate pierde pentru a culege secretele care-i ajung datorită comunicării*»

În sfârșit *a asculta*, care depășește pe deplin simplele cuvinte: dacă ascultarea s-ar limita doar la cuvinte, starea noastră ar fi limitată. “[...] *Noi nu ascultăm cuvântul rostit. Ni se pare că ascultăm cuvântul rostit însă noi ascultăm, adică concepem, în comunicare, întreaga serie de mesaje care constituie ascultarea*”.

Este nu este

(de **N. FABI**, *La cura del tempo – Grijă timpului*, Virgin-Emi Music, Italiy 2003, track 1)

*Este o patimă jucăușă
un sentiment bun
o privire și un gând
care nu se odihnește.*

Este viața care se întâmplă

Este grija timpului

*Este o mare posibilitate
Nu este o provocare*

*Nu înseamnă să fii încrezut
Nu este funcția de a fi mai bine
Nu este victoria aplauda lumii
de ceea ce face să se întâmple sensul profund*

Este firul unui zmeu

*un echilibru subțire
nu este ce, ci este cum
E o chestiune de stil
non a multora și nici a puțini
ci doar a unora
Este o victorie, o necesitate*

*Nu este ca misiune
dar nici ca joc
Nu este „ce te interesează”
Nu este „oricum e egal”
Nu este îmbătrânirea schimbând canalul
Nu e este o datorie datorita de a îmbătrâni*

*A auzi și a fi atent
a te îmbăta de dragoste*

*este o fixație
este meseria pe care o trăiesc
este cerneala agățată
de această foaie de hârtie
de a fi demn este tentativa mea.*

Comunicarea este o chestiune de „*pasiune*”, adică această nevoie este înrădăcinată atât de puternic încât să nu se poată fără aceasta: este vorba despre o înclinație foarte clară, aproape în exclusivitate a omului. A comunica „*este viața care se întâmplă*”: nu ar putea fi diferită pentru omul care fără comunicare/relație nu ar putea trăi (vezi mai sus). Educatorul este cel care se implică în determinarea vieții în jurul său. Evanghelia este mai înainte de toate Vestea cea Bună pentru cel care o vestește. Acesta se inserează în perindarea neîntreruptă a naratorilor, deoarece el este o mică mare istorie de povestit. Educatorul este cel care povestește o istorie de viață pentru a ajuta să trăiască, și o face pentru că el este cel care a experimentat-o în primă persoană. Nu are nimic de învățat pe ceilalți. Are o mare experiență de comunicare. Comunicarea este „*grija timpului*”, adică faptul că pentru o comunicare adevărată trebuie să-i acord timpului pe care-l am la dispoziție valoarea justă, iar deciziei de a acorda spațiul în funcție de raportul cu ceilalți să-i fie clar că graba nu plătește. Comunicarea este delicată și subțire precum „*firul unui zmeu*”: e nevoie de puțin pentru ca acea legătură care permite „*zborul în înălțimi*” să se rupă.

Scriptura ne ajută să-l evidențiem în multe pasaje atât din Vechiul Testament cât și din Noul Testament; îmi place să reiau textul Deuteronomului (Dt 6, 4-9):

*„**Ascultă, Israele!** Domnul, Dumnezeul nostru, este singurul Domn. Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta. Și poruncile acestea, pe cari ți le dau astăzi, să le ai în inima ta. Să le întipărești în mintea copiilor tăi, și să vorbești de ele când vei fi acasă, când vei pleca în călătorie, când te vei culca și când te vei scula. Să le legi ca un semn de aducere aminte la mâni, și să-ți fie ca niște fruntarii între ochi. Să le scrii pe ușorii casei tale și pe porțile tale.”*

Să-i dedicăm puțină atenție și câteva considerații.

Invitația la ascultare pusă la început nu este casuală: dacă suntem capabili de ascultarea adevărată, adică capabili de a primi cuvintele divinității deschși la darul acestei relații, atunci se poate trece la cuvânt, ducându-l în inimă și pe buze, repetându-l fiilor, lăsându-l să marcheze ziua, să se transforme în gest zilnic... toate acestea prin motorul iubirii. Este a doua condiție a ascultării: iubirea celui prin care ne ajunge cuvântul ascultat, doar astfel vom asculta cu adevărat și vom fi capabili de a repeta mesajul ascultat.

Invitația la ascultare este la început nu casual: pentru a nu uita că Domnul nu cheamă o singură dată, ci de mai multe ori, continuă să ne cheme până la sfârșitul zilelor noastre (sf. Augustin), iar noi trebuie să ascultăm pentru a răspunde acestei chemări.

Suntem aici deoarece Domnul ne-a chemat pentru a ne încredința o sarcină foarte frumoasă: să-l vestim pe El, iubirea Lui celor mici!

O altă caracteristică pe care doresc să o subliniez este că ascultarea este legată de experiența fiecăruia.

«Am dat fuga spre tufișurile de coacăze din fundul grădinii, unde începea cărarea ce ducea spre mare. M-am uitat în spate de câteva ori: Mika, în ciuda miilor de zig-zaguri și a tumbelor, continua să mă urmărească. Oprindu-se în fața unei plante de coacăze, s-a ridicat în vârful picioarelor și o mirosi. Doar atunci mi-am dat seama că își adusese lupa: și-o puse în fața ochilor și pufni în râs la vederea ciorchinilor roșii mărindu-se. După ce m-

am adăpostit în spatele tufișurilor, mă întorsei spre el: „Ascultă-mă: nu simți nimic?” Îl întrebai. Rămase în ascultare pentru câteva secunde nemișcat. „Este cineva care se bălăcește în apă” răspunse. Eu îi răspunsei mândru: „Este marea. Este marea care se bălăcește singură”»

În acest roman experiența unuia dintre cei doi protagoniști (micul Joakim) este cea care permite o ascultare „reală” astfel încât se poate face distincția dintre zgomotul mării și cel al cărui se bălăcește în ea, iar această ascultare, născută din experiență, devine însoțitoarea celui care urmează itinerariul (micul Mika).

Există deci o legătură foarte strânsă între ascultare și experiență. Dacă ne gândim puțin, discipolul, deci educatorul, este cel care are experiență cu Maestrul și tocmai de aceea îi recunoaște vocea și își însușește cuvintele. *„Cuvântul trebuie să fie primit iar urechile, pregătite pentru a-l prinde, sunt leagănul în care cuvântul renaște și devine primitiv, odată ce au fost abandonate rezistențele vocii”*

Dorind să mai adăugăm încă un element reflecțiilor noastre, putem spune că **ASCULTAREA ESTE O CHESTIUNE DE UMILINȚĂ**

Cuvântul umilință derivă din latinescul *humus* care înseamnă teren fertil. *«Umilința este condiția pământului. Pământul este întotdeauna acolo, întotdeauna presupus, mereu uitat, mereu călcat în picioare de toți [...] Este chiar acolo, tăcută, acceptând orice, și în mod miraculos preia din toate gunoaiile o nouă bogăție»*¹⁸. Această condiție, asumată pe deplin în propria viață, este cea care ne consimte chiar și să ne punem în fața celorlalți într-un comportament de primire deplină, fără prejudecăți, fără preconcepții, fără bariere menite să ne împiedice ascultarea adevărată și deplină, deci întâlnirea cu celălalt. Aleg să nu pun filtre. Aceasta nu este o operație simplă, deoarece știm bine că ceilalți, când trăim cinstit și în adevăr descoperim mereu ceva în plus despre noi înșine: posibilitatea fiecăruia dintre noi de a se descoperi este continuă, până la capăt.

O altă referință biblică privitoare la mărimea și frumusețea Dumnezeuului nostru care ne învață arta de a educa (Dt 32,10-12):

„El l-a găsit într-un ținut pustiu,
Într-o singurătate plină de urlete înfricoșate;
L-a înconjurat, l-a îngrijit,
Și l-a păzit ca lumina ochiului Lui.
Ca vulturul care își scutură cuibul,
Zboară deasupra puilor,
Își întinde aripile, îi ia,
Și-i poartă pe penele lui:
Așa a călăuzit Domnul singur pe poporul Său,
Și nu era nici un dumnezeu străin cu El.”

Comentând acest pasaj biblic, cardinalul Martini, în scrisoarea pastorală, îl împarte în patru părți pentru a evidenția cele patru comportamente ale lui Dumnezeu educatorul:

- ❖ *Acțiunea educativă duce la momente de **ruptură cu trecutul** (ieșirea din pământul deșert, dintr-o singurătate plină de urlete înfricoșătoare);*
- ❖ *Acțiunea educativă se desăvârșește printr-o **creștere progresivă**, presărată de gesturi de atenție și de iubire (l-a educat, s-a îngrijit, l-a păzit);*
- ❖ *Acțiunea educativă presupune un **parteneriat de prietenie și o elevare spirituală** (îl ridică pe aripile sale);*

- ❖ *Acțiunea educativă pretinde o **fidelitate absolută și necondiționată** (Domnul l-a călăuzit singur, nu era nici un dumnezeu străin cu El).*

Tocmai în acest comentariu mi se pare posibilă recunoașterea și individualizarea caracteristicilor lui Dumnezeu educator, considerate împreună, nu separate sau opuse.

Dumnezeu educă eliberând

Mai înainte de toate Dumnezeu **eliberează** poporul din sclavie, apoi îi **amintește** ceea ce lui însuși a făcut pentru poporul său, și în fine îi **cere** să trăiască conform cu exigențele alianței; însă **gesturile eliberatoare ale lui Dumnezeu cer să fie traduse gesturile noastre eliberatoare**. Astfel educația lui Dumnezeu continuă prin intermediul cuvântului martorilor săi.

Dumnezeu educă iubind

Unicul motiv care-l îmboldește pe Dumnezeu să elibereze poporul este iubirea. Dumnezeul lui Avram, a lui Isac, a lui Iacob, este un Dumnezeu de clemență și bunătate, de gingășie și fidelitate. Cu atât mai mult Dumnezeu Tatăl lui Isus: suficient să ne amintim capitolul 15 din Evanghelia după Luca. Bineînțeles că **iubirea cu care Dumnezeu și Isus ne educă este o iubire exigentă, radicală, totalizantă**. Este o iubire educativă care-l îmboldește pe Dumnezeu să-și educe poporul, iluminând totodată și comportamentul nostru; scria Martini în scrisoare la nr. 32: *«Doar educatorul care privește în ochi și în inimă și care descifrează limbajul semnelor, chiar și atunci când nu devin cuvinte, va fi capabil, în mod particular, de a culege și înfrunța momentele tipice ale educației, acei doi sau trei „da” sau „nu” a copilăriei-adolescenței-tinerității care hotărăsc întreaga viață și care constituie marile noduri a ceea ce numim „pasteria juvenală”»*

Dumnezeu educă asimilându-se

Pentru a ne ridica până la nivelul lui, Dumnezeu se coboară până la al nostru; pentru a ne face similari lui, se face similar nouă. De aceea Cuvântul se exprimă și se revelează prin limbajul nostru; el care este etern, se lasă cronometrat. Dumnezeu a coborât cu noi în istorie, s-a făcut om și se lasă găsit. Scria Martini în scrisoarea nr. 16: *«Acțiunea educativă a lui Dumnezeu în favoarea poporului său nu este ca ceva ce cade de sus, o serie de principii pedagogice generale, o comandă abstractă, o instrucție propusă într-o manieră pur învățătoare. Ea este în schimb cu totul concretă, inserată în istoria fiecărei zile capabile de a stimula omul din interior. În plus Dumnezeu care cunoaște adevărul profund al omului, nu se aseamănă acelor învățători care instruiesc doar cu cuvintele. Pe lângă cuvinte sunt și chestii, iar acestea sunt mai înainte de toate întâmplări»*.

Scripcarul (Violonistul)

(de A. Marchiori, Biroul Central ACR, Responsabil Itinerarii formative 1998-2005)

Un om, mare iubitor de muzică, în special al viorii, într-o zi auzi că în satul său a sosit un *scripcar unic și special*, astfel încât multă lume, pentru a-l auzi, era dispusă să facă zeci și sute de kilometri.

Acest om, pe care-l chema Simon, a hotărât să-l invite pe scripcar în casa sa, pentru *a-l cunoaște și a înțelege care era secretul unui asemenea succes*, și trimise să-l cheme.

Acesta acceptă iar ziua următoare se prezintă la casa sa.

Simon, care invitase și pe câțiva prieteni profesori și studioși ai muzicii, îl duse imediat în camera cea mare în care păstra prețioasa sa colecție de viori provenite din țări diferite și realizate de cei mai iluștri meșteșugari. Simon le scotea afară din cutiile lor și i le arăta oaspetelui, povestindu-i despre caracteristicile prolifice și sunetele fantastice care ieșeau din acestea.

Scripcarul le privi cu atenție și admirație, până când Simon îi ceru să-i arate la rândul său faimoasa sa vioară despre care auzise vorbindu-se atât de multe.

Își ducea mereu cu sine instrumentul într-o simplă husă de piele neagră iar scripcarul îl scoase afară din husă pentru ca Simon să-i arunce o privire.

În acel moment o tânără intră în camera viorilor.

Se născuse prin părțile acelea și adesea putea fi văzută pe străzile din oraș sau în metrou cântând cântece populare pentru a primi câte-un bănuț.

Încă de când a intrat în cameră repeta o melodie la o vioară răblăgită, iar aspectul său neîngrijit îi făcu pe oaspeții lui Simon să dea înapoi, în timp ce aceasta își îndrepta pașii direct spre scripcar.

Sunetele care ieșeau din vioara sa erau zgâriate și nesigure, însă ea, acum stătea în fața muzicianului, ținând ochii închiși și manevrând rapid arcușul încâlcit peste acel lucru care se pretindea a fi considerat ca o vioară.

În fața acestei scene Simon se scandaliză și privind scripcarul care asculta tânăra, se gândi: „Iată, dacă acesta ar fi marele muzician pe care mi l-au lăudat atâta, cu siguranță că s-ar oripila auzind aceste mieunături și i-ar porunci acestei tinere să înceteze”. Scripcarul, în timp ce tânăra cânta, se întoarse spre stăpânul casei și îi spuse: „Simone, trebuie să-ți spun ceva”. Iar acesta îi răspunse: „Maestre, spuneți-mi”.

„După tine, muzica se ascultă cu urechile sau cu inima?”

Simon se gândi puțin și apoi spuse: „Cred că cu ambele”.

„Foarte bine”, răspunse scripcarul, „și eu sunt convins că e așa”, și ochii lui se îndreptară spre tânăra care continua să cânte și continuă să-i spună: „O vezi pe această fată? De când am intrat în această încăpere nu ai făcut altceva decât să continui să vorbești și să-ți lauzi colecția, însă nu ai cântat la nici unul din instrumentele tale; această tânăra, în schimb, este aici, în fața mea, scoțând muzică din vechea sa vioară. Tu te-ai limitat să-mi vorbești despre marea ta pasiune pentru muzică, privește cum această tânăra își dă toată silința în melodia pe care o cântă! Tu nu mi-ai cerut să cânt ceva, însă ea cântă o melodie compusă chiar de mine. Cu toate că nu am auzit-o nici o dată, a interpretat-o, inclusiv cu variațiuni personale și, pentru a mă omagia, a venit aici pentru a-mi cânta. Vezi Simone, muzica și inima sunt cele care contează”.

Cei care erau în încăpere murmurau între ei: „Cine se crede acesta, care se gândește că muzica lui e cea mai bună din întreaga lume?”

Scripcarul însă se făcu că nu i-ar fi auzit, iar când tânăra termină de cântat îi spuse: „Mulțumesc”, zâmbind.

Atunci îi luă din mâinile lui Simon propria vioară și i-o dăruie ei.